

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/17/2019
Identifikačné číslo spisu:	6713216936
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:6713216936.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ M., bývajúceho v S., 2/ W., bývajúceho v U., 3/ H., bývajúcej vo H., 4/ H., bývajúcej v S., zastúpených Advokátskou kanceláriou ABELOVSKÝ-PETRUŇO, so sídlom vo Zvolene, Tehelná 189, v mene a na účet ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Radko Petruňa, proti žalovanému Mestu Zvolen, so sídlom vo Zvolene, Námestie slobody 22, o 5 936,52 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8C/194/2013, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. apríla 2018, sp. zn. 17Co/117/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. apríla 2018, sp. zn. 17Co/117/2017 z r u š u j e a v e c mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1/ Žalobcovia sa svojou žalobou domáhali proti žalovanému zaplata sumy 5 936,52 € na základe tých skutkových okolností, že sú podielovými spoluvlastníkmi špecifikovaných nehnuteľností. Každý z nich má spoluvlastnícky podiel v pomere k celku 1-ina. Nehnuteľnosti užíva žalovaný bez existencie akéhokoľvek platného právneho titulu a tieto sú zastavané miestnou komunikáciou, chodníkom a parkoviskami vo vlastníctve žalovaného a pokryté verejnou zeleňou, ktorú užívajú obyvatelia Zvolena. Vzhľadom na to, že žalovaný užíva nehnuteľnosti bez právneho dôvodu a neposkytuje za ich užívanie žiadne náhrady, dochádza na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu, ktoré denne predstavuje 8,11 € , pričom si uplatňovali vydanie bezdôvodného obohatenia za dva roky spätne od podania žaloby, t. j. $732 \times 8,11 = 5\,936,52$ €.

2/ Okresný súd Zvolen rozsudkom z 29. novembra 2016, č. k. 8C/194/2013-216 žalobu zamietol a priznal žalovanému trovy konania vo výške 100%. Výkonaným dokazovaním zistil, že žalobcovia sú podielovými spoluvlastníkmi - každý v 1 - nehnuteľností uvedených na LV č. XXXX, katastrálne územie H., a to parc. č. XXXX/XXX vo výmere 351 m², parc. č. XXXX/XXX vo výmere 223 m², parc. č. XXXX/XXX vo výmere 192 m², parc. č. XXXX/XXX vo výmere 30 m², parc. č. XXXX/XXX vo výmere 334 m² a parc. č. XXXX/XXX vo výmere 143 m², na ktorých sa, okrem parcely č.

XXXX/XXX, nachádzajú chodníky, resp. verejné komunikácie. Teda na parc. č. XXXX/XXX sa nenachádza žiadna stavba vo vlastníctve mesta a táto nebola ani predmetom vyvlastňovacieho konania pre stavbu H. Podľa územného plánu ide o stavebný pozemok navrhnutý na stavbu parkovacieho domu. Na parc. č. XXXX/XXX sa nachádzajú odstavné plochy pre osobné motorové vozidlá a verejná zeleň a vlastníctvo k nim prešlo v zmysle zákona č. 138/1991 Z. z. na základe protokolu č. 75/91 na žalovaného. Na parc. č. XXXX/XXX sa nachádza miestna komunikácia, vlastníctvo ku ktorej prešlo na žalovaného na základe protokolu č. 75/91. Na parc. č. XXXX/XXX sa nachádzajú chodníky pre peších a verejná zeleň, ku ktorým vlastníctvo prešlo do majetku obce na základe protokolu č. 75/1991. Na parc. č. XXXX/XXX sa nachádzajú chodníky pre peších a verejná zeleň a vlastníctvo prešlo na základe protokolu č. 75/91. Mal teda preukázané, že uvedený režim pozemkov je taký, že je na nich sčasti verejná zeleň, sčasti parkoviská a sčasti komunikácie a tiež, že prešli na žalovaného podľa zákona č. 138/1991 Z. z. a všetky, s výnimkou parc. č. XXXX/XXX, podliehajú a sú v režime zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky. Poukázal na to, že v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 8/2016 je uverejnené rozhodnutie najvyššieho súdu zo 14. apríla 2016, sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré rieši nárok na finančnú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., pričom na tento nárok má právo iba pôvodný vlastník pozemku, v súdnom konaní ho môže úspešne uplatniť iba v zákonom stanovenej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť od účinnosti tohto zákona. V ďalšom podrobne opísal odôvodnenie predmetného rozhodnutia a konštatoval, že aj podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. takisto zo zákona vzniká aj vlastníckovi pozemku povinnosť strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a to do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Opačný výklad by bol v rozpore so zákonom, keďže zo žiadnych ustanovení žiadneho zákona nie je možné vychádzať, že by v rámci pozemkov, na ktorých sú stavby podľa zákona č. 66/2009 Z. z., mohlo dochádzať k nájomnému vzťahu, resp. k bezdôvodnému obohateniu, resp. k akémusi opakovanému náhradnému plneniu za takto zriadené vecné bremeno. Ani úmyslom zákonodarcu nemohlo byť vytvorenie takého stavu, že sa bude opakovane platiť za toto vecné bremeno, pretože odplata za vecné bremeno je jednoznačne stanovená ako jednorazová v zmysle OZ a nie ako opakujúce sa plnenie. Vlastníci predmetných pozemkov si mohli uplatniť náhradu za uvedené vecné bremeno, avšak len v zákonom stanovenej lehote, a to do troch rokov (§ 101 OZ) od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. od 1. septembra 2009. Žaloba však nesmerovala k zaplateniu odplaty za zriadenie vecného bremena, ale k tomu, že žalovaný je povinný platiť opakujúce sa plnenie za určité obdobie. Čo sa týka parc. č. 3410/496, nebolo preukázané, že by došlo k bezdôvodnému obohateniu žalovaného na úkor žalobcov. Dôkaz na zistenie ceny bezdôvodného obohatenia, navrhnutý žalovaným, nevykonan z dôvodu nedôvodnosti uplatneného nároku. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

3/ Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 25. apríla 2018, sp. zn. 17Co/117/2017 na odvolanie žalobcov rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 618,39 € spolu s 8,75% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 14. augusta 2012 do zaplatenia, sumu 371,03 € spolu s 8,25% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, sumu 492,68 € spolu s 5,25% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok I.). Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 618,39 € spolu s 8,75% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 14. augusta 2012 do zaplatenia, sumu 371,03 € spolu s 8,25% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, sumu 492,68 € spolu s 5,25% úrokom z omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.). Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 3/ sumu 618,39 € spolu s 8,75% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 14. augusta 2012 do zaplatenia, sumu 371,03 € spolu s 8,25% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, sumu 492,68 € spolu s 5,25% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok III.). Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 4/ sumu 618,39 € spolu s 8,75% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 14. augusta 2012 do zaplatenia, sumu 371,03 € spolu s 8,25% ročným úrokom z omeškania od 13. apríla 2014 do zaplatenia, sumu 492,68 € spolu s 5,25% ročným úrokom z

omeškania z tejto sumy od 13. apríla 2014 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok IV.). V prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok V.). Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom náhradu trov konania, každému zvlášť v rozsahu 100% do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania (výrok VI.). V odôvodnení rozsudku uviedol, že vec posudzuje opakovane. Uznesením z 26. novembra 2015, sp. zn. 17Co/1007/2014 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bola zamietnutá žaloba v podstate z rovnakých dôvodov, že zákon č. 66/2009 Z. z. neumožňuje priznať žalobcom nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo forme opakovaného plnenia za určité obdobie, iba jednorazovú náhradu za vznik vecného bremena zo zákona, takýto nárok si ale žalobcovia v konaní neuplatnili. Odvolací súd pri vyslovení záveru, že vlastníkov pozemku užívaného vlastníkom stavby podľa zákona č. 66/2009 Z. z. vznikne právo na náhradu za zákonom zriadeného vecného bremena, vychádzal podporne z rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 4MCdo/2/2004 a napriek zrušeniu tohto rozhodnutia ústavným súdom zotrváva odvolací na názore vyslovenom v predchádzajúcom uznesení, že náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. a že tento nárok sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo/49/2014 nerieši právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z., ale právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Odvolací súd teda nesúhlasil s názorom, že toto rozhodnutie najvyššieho súdu dopadá na prejednávajúcu vec a že ak je náhrada za vznik vecného bremena v zákone č. 182/1993 Z. z. stanovená ako jednorazová, na ktorú má nárok len ten vlastník pozemku, ktorý pozemok vlastnil ku dňu účinnosti tohto zákona a ďalšiemu vlastníkovi pozemku za pretrvávajúce obmedzenie vlastníckych práv táto náhrada už nepatrí, mal by rovnaký výklad automaticky vyplývať aj zo zákona č. 66/2009 Z. z. Odvolaciemu súdu nie je známe rozhodnutie najvyššieho súdu (okrem uznesenia, sp. zn. 4MCdo/2/2014), ktoré by meritórne riešilo náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. (v uznesení najvyššieho súdu, sp. zn. 8Cdo/181/2014 sa rieši otázka právomoci všeobecného súdu rozhodovať vo veci uplatnenej náhrady za zriadenie vecného bremena ex lege podľa zákona č. 66/2009 Z. z.), ani rozhodnutie ústavného súdu, v ktorom by najvyššie súdne authority vyslovili názor k forme náhrady za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Ďalej poukázal na účel prijatia zákona č. 66/2009 Z. z., na spôsob usporiadania pozemkov podľa § 2 tohto zákona, na znenie § 4 ods. 1, 2 tohto zákona, keď súhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že vecné bremeno, obsah ktorého je v 4 ods. 1 vymedzený, vzniká zo zákona, a to už nadobudnutím jeho účinnosti, pokiaľ nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti zákona k pozemkom pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo. Zásadný rozdiel medzi právnou úpravou vecného bremena, výkon práva ktorého je vlastník povinný strpieť podľa zákona č. 66/2009 Z. z. a zákona č. 182/1993 Z. z., videl odvolací súd v tom, že vlastník pozemku pod stavbou podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu len do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území, pričom pozemkové úpravy podľa zákona č. 330/1991 Z. z. majú byť konečným spôsobom majetkovoprávného usporiadania pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky podľa osobitných predpisov. Odvolací súd bol toho názoru, že práve z § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. vyplýva dočasnosť zákonom vzniknutého vecného bremena podľa § 4 ods. 1 tohto zákona. Sám zákonodarca v dôvodovej správe k § 4 uviedol: „vecné bremeno nezakladá vlastnícke právo k pozemkom a nie je definitívny riešením“. Na rozdiel od tejto právnej úpravy zákon č. 182/1993 Z. z. ukladá vlastníkovi domu, ktorý nie je vlastníkom pozemku, na ktorom je dom postavený, usporiadať vlastníctvo k pozemku pred prvým prevodom vlastníctva bytu alebo nebytového priestoru v dome. V tomto zákone nie je trvanie vecného bremena žiadnym spôsobom obmedzené. Zákon č. 66/2009 Z. z. nerieši formu náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno. V súlade s čl. 20 ods. 4 ústavy upravuje právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva OZ v § 128 tak, že vo verejnom záujme možno vec vyvlastniť alebo vlastnícke právo obmedziť, ak účel nemožno dosiahnuť inak, a to len na základe zákona, len na tento účel a za náhradu. Odvolací súd zotrval na závere, že ak zákon č. 66/2009 Z. z. vlastníkovi stavby neurčuje žiadnu lehotu na usporiadanie majetkovoprávných vzťahov k pozemku a nenúti vlastníka stavby podať v konkrétnej lehote návrh na začatie konania o pozemkových úpravách a povinnosť vlastníka strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vlastníkom stavby trvá podľa § 4 ods. 2 až do vykonania pozemkových úprav, patrí vlastníkovi pozemku náhrada za

obmedzenie vlastníckeho práva vo forme opakujúceho sa plnenia za konkrétny časový úsek od obmedzenia vlastníckeho práva až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. Bolo by nespravodlivé od vlastníka pozemku požadovať, aby po vopred neurčenú dobu trpel obmedzenie svojho vlastníckeho práva, a to bez náhrady alebo za neadekvátnu náhradu. Žalovaný zneužíva, že zákon č. 66/2009 Z. z. neurčuje obci žiadnu lehotu na usporiadanie majetkovoprávných vzťahov pod stavbami pod cudzím pozemkom. Odvolací súd nezmenil názor ani na spôsob výpočtu náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno, na ktorý poukázal už v predchádzajúcom uznesení, a to, že primeraná náhrada môže zodpovedať aj výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov. Keďže pre určenie výšky bezdôvodného obohatenia postačuje znalecký posudok znalca Ing. R., žalovaného návrh na nariadenie ďalšieho znaleckého dokazovania súd prvej inštancie zamietol. Zo záveru, že žalobcom vznikol nárok na náhradu za vecné bremeno vo forme opakujúceho sa plnenia za určitý časový úsek, vyplýva aj záver o nedôvodne vznesenej námietke premlčania žalovaným. Pri rozhodovaní o náhrade za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcov bolo vodítkom aj rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 4Cdo/52/2009 z 31. januára 2011, kde dovolací súd vysvetlil pojem verejného priestranstva a prijal záver, že ak nie je v občianskoprávnej rovine napríklad zmluvou upravené všeobecné užívanie verejného priestranstva, zahrňujúce aj len sčasti pozemky vlastnícky patriace tretej osobe, má to za následok vznik bezdôvodného obohatenia na strane obce plnením bez právneho dôvodu (§ 452 ods. 2 OZ), pretože aj keď existuje právny dôvod užívania verejného priestranstva, nejde o titul, podľa ktorého by obci vzniklo oprávnenie, aby také plnenie zo strany tretej osoby bolo poskytované bezplatne. Aj pozemky žalobcov, rovnako ako pozemky vo veci posudzovanej najvyšším súdom v označenom konaní, sú v obytnej zástavbe a svojím charakterom, tvarom a umiestnením sú určené na užívanie neobmedzenému okruhu užívateľov. Užívaním parciel vo vlastníctve žalobcov získal žalovaný na ich úkor bezdôvodné obohatenie plnením bez právneho dôvodu. Na záver odvolací súd uviedol, že na žalovaným doručené podanie 23. apríla 2018 neprihliadol, pretože na uplatnenie novôt neboli splnené procesné podmienky podľa § 366 CSP. O trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

4/ Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalovaný. Navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť alebo zmeniť, ak dovolací súd bude mať za to, že sám môže vo veci rozhodnúť. V dovolaní najprv podrobne opísal priebeh doterajšieho konania, vrátane rozhodnutí súdov nižšieho stupňa. Následne uviedol, že so závermi krajského súdu sa nestotožňuje a rozhodnutie odvolacieho súdu napáda v plnom rozsahu. Mal za to, že v predmetnej veci boli naplnené všetky podmienky pre prípustnosť dovolania. Rozsudok krajského súdu považoval za nesprávny, pretože sa pri riešení právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá je ústavne udržateľná aj rozhodnutím ústavného súdu, sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Podľa rozsudku najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016, uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 8/2016 (pod R 73/2016) je nárok na finančnú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. aj podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. riešený ako nárok pôvodného vlastníka pozemku, ktorý môže tento nárok úspešne uplatniť v súdnom konaní iba v zákonom stanovenej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť odo dňa účinnosti tohto zákona. Vecné bremená zriaďované zákonom majú charakter, ktorý je riadený špeciálnou úpravou. Ak osobitná úprava neobsahuje riešenie týkajúce sa náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, takéto právo vecného bremena možno obmedziť len za náhradu. Finančná náhrada je jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Zákonom zriadené vecné bremeno je vlastník povinný rešpektovať v nevyhnutnej miere a rozsahu a za obmedzenie svojho vlastníckeho práva má právo žiadať náhradu. V prípade vecných bremien zriaďovaných zo zákona ide vo svojej podstate o určitý druh verejnoprávneho obmedzenia vlastníka nehnuteľnosti. Takto zriadené vecné bremená majú špecifický režim upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Zároveň však majú aj súkromnoprávny prvok. Špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, ich režim sa riadi všeobecnou úpravou občianskoprávnou. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je podľa názoru dovolacieho súdu, uvedeného v tomto rozhodnutí, nepochybne jednorazová, nemá charakter opakovaného plnenia. Opačný výklad by bol v rozpore so zákonom, keďže zo žiadnych ustanovení žiadneho zákona nie je možné vychádzať, že by v rámci pozemkov, na ktorých sú stavby podľa zákona č. 66/2009 Z. z., mohlo dochádzať k nájomnému vzťahu, resp. k bezdôvodnému obohateniu, príp. k akémusi opakovanému náhradnému plneniu za takto zriadené vecné bremeno.

Samotný zákonodarca nemal úmysel vytvoriť taký stav, aby sa opakovane platilo za zákonné vecné bremeno, pretože odpata za zákonné vecné bremeno je jednoznačne stanovená ako jednorazová v zmysle ustanovení OZ a nie ako opakujúce sa plnenie. V rozhodnutí ústavného súdu, sp. zn. IV. ÚS 227/2012, je rovnako riešená otázka, či náhrada za nútené obmedzenie vlastníckeho práva má mať alebo má charakter opakujúceho sa plnenia alebo ide o jednorazovú náhradu. Ústavný súd dospel k záveru, že finančná náhrada za vznik zákonného vecného bremena je jednorazovou náhradou.

5/ Žalobcovia v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaného navrhli ho odmietnuť. Vo vzťahu k obsahu dovolania vytkli žalovanému, že svoje dovolanie náležite neodôvodnil. Napriek rozsiahlemu textu ide totiž o prezentáciu spisového materiálu a tvrdenie žalovaného ohľadom aplikácie záverov obsiahnutých v rozhodnutí najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo/49/2014 na prejednávajúcu vec považovali za neopodstatnené. V plnom rozsahu sa stotožnili s argumentáciou odvolacieho súdu, ktorú v konaní opakovane prezentovali aj oni a rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo/49/2014 bolo vydané v pomeroch odlišných od pomerov prejednávanej veci, preto sú závery v ňom uvedené na danú vec neaplikovateľné. Toto rozhodnutie totiž rieši otázku náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom zriadeným zo zákona v prospech vlastníka domu podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1003 Z. z., ktorý chápe zriadenie vecného bremena na príslušných pozemkoch ako definitívne (konečné) riešenie nevysporiadaných vlastníckych vzťahov, a teda nepredpokladá dočasnosť vecného bremena. Naproti tomu zo zákona č. 66/2009 Z. z. neprehradiť vyplýva, že ním upravené vecné bremeno je len dočasným (prechodným), nie definitívnym riešením stavu, v ktorom obec vlastní stavbu, nemá užívacie právo (vlastnícke právo, právo nájmu a pod.) k pozemkom pod týmito stavbami, a to do času, kedy vlastník stavby (obec) vyrieši tento stav buď uzavretím zámennej zmluvy alebo pozemkovými úpravami. Ak teda zákon určuje dobu existencie vecného bremena na dobu „do vykonania pozemkových úprav“, je správny právny názor odvolacieho súdu, že vlastníčkovi pozemku patrí za obmedzenie vlastníckeho práva náhrada vo forme opakujúceho sa plnenia za konkrétny časový úsek, a to od obmedzenia vlastníckeho práva až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným § 2 a § 3 zákona č. 66/2009 Z. z.

6/ Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu treba zrušiť.

7/ Dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania. Odborná spisba rozdeľuje podmienky prípustnosti dovolania na objektívne: a/ prípustný predmet, b/ lehota na podanie dovolania, c/ náležitosti dovolania a subjektívne: osoba oprávnená podať dovolanie (Ficová a kol. Občianske procesné právo, Druhé aktualizované a doplnené vydanie, Bratislava, Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2008, str. 344). V CSP sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené subjekty oprávnené podať dovolanie. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

8/ Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. a/ CSP), ktoré dovolanie spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 CSP) a dovolateľ v ňom napáda rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo zmenené rozhodnutie súdu prvej inštancie.

9/ Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

10/ Žalovaný v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania je daná ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo

alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

11/ Pre všetky procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“, a to, ako dovolateľ túto otázku v dovolaní zadefinuje a špecifikuje. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

12/ Právnu úpravou dovolania v Civilnom sporovom poriadku sa sleduje náprava nesprávností v individuálnom spore dovolateľa, a le tiež dosiahnutie cieľov významných z hľadiska celkového rozhodovania všeobecných súdov Slovenskej republiky. Ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ CSP sa takto sleduje zámer minimalizovať nežiaduce odklony rozhodnutí odvolacích súdov od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a tým prispieť k ich jednotnému rozhodovaniu. Účelom ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je dosiahnuť vyriešenie dosiaľ ešte nevyriešenej právnej otázky a prispieť k vytvoreniu ustálenej rozhodovacej praxe. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP má za cieľ dosiahnutie jednoty v rozhodovaní dovolacích senátov.

13/ Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP má tiež osobitný význam korelačný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“. Pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ definuje judikát R 71/2018 tak, že doň patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikaturou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

14/ Pre právnu otázku, ktorú má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil a odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“, pričom za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu možno považovať aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili.

15/ V dovolaní, ktorého prípustnosť sa opiera o § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/203/2016, 2Cdo/54/2018, 3Cdo/6/2017, 3Cdo/67/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017).

16/ Z obsahu dovolania možno vyvodiť, že dovolateľ - žalovaný konkretizoval právnu otázku, pri riešení ktorej sa podľa jeho názoru odvolací odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP tak, či vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2019 Z. z., má nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom týmto zákonom predpokladaným. Nesúhlasil so záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov, z ktorého potom vyvodil záver o nedôvodne vznesenej námietke premlčania. Podľa jeho názoru je finančná náhrada jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Odvolací súd sa riešením uvedenej právnej otázky teda odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za ktorú označil rozsudok NS SR, sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016 a poukázal aj na rozhodnutie ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 227/2012.

17/ Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že mu nie je známe rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré by meritórne riešilo náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. V tejto súvislosti však dovolací súd poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu z 26. augusta 2019, sp. zn. 2Cdo/194/2019, v ktorom sa najvyšší súd zaoberal aj správnosťou vyriešenia právnej otázky

„či vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2019 Z. z., má nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo forme pravidelných platieb primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia vo výške ročného úžitku, ktorý sa viaže k tej časti nehnuteľnosti, v ktorej sa vlastníctvo obmedzuje a či existuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vo forme opakujúceho sa plnenia“ (bod 35) a následne uviedol:

„36. Obdobnú „dovolaciu otázku“ už najvyšší súd riešil v rozsudku z 24. marca 2015, sp. zn. 7Cdo/26/2014, ako aj v rozsudku zo 14. apríla 2016, sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré sa týkali priznávania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z.z.“).

37. Výslovený právny názor je plne prijateľný a použiteľný a j n a priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z.z. Aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. patrí totiž k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Jeho verejnoprávny charakter a jeho povaha nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č. 182/1993 Z.z. Svedčí o tom nakoniec aj ich zhodná zákonná konštrukcia.

38. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. ak nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkom stavby dňom účinnosti tohto zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je súpis nehnuteľností, ku ktorým vzniklo v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

39. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z.z. vlastník pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania úprav v príslušnom katastrálnom území.

40. Uvedené ustanovenia označili oprávnenie obcí a vyšších územných celkov držať a užívať pozemky pod stavbami, ktoré sú v ich vlastníctve, ako vecné bremeno a v poznámkach pod čiarou odkazuje na § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka. Ide však o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva,

pretože oprávnenie držať a užívať pozemok neprislúcha konkrétnej osobe, ale druhovo vymedzenému subjektu - obci alebo vyššiemu územnému celku a obmedzenie vlastníckeho práva je odôvodnené verejným záujmom. Stavbami sú predovšetkým cestné komunikácie, materské školy, cintoríny, parky a ďalšie všeobecne prospešné zariadenia, ktoré boli vybudované pred rokom 1989. Zriadenie vecného bremena predstavuje spôsob, ako vyriešiť dlhodobu neusporiadanú vzťahy k pozemkom vo vlastníctve iných osôb, na ktorých sa nachádzajú povolené stavby, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve štátu a podľa osobitných predpisov prešli na obce a vyššie územné celky. Ide o nedoriešené právne vzťahy z predchádzajúceho spoločenského režimu a zákonodarca prijatím zákona č. 66/2009 Z.z. ustanovil mechanizmy, akými možno usporiadať medzery vo vlastníckych vzťahoch.

41. Tak ako zákon č. 182/1993 Z.z., ani zákon č. 66/2009 Z.z. *expressis verbis* neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí, sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z.z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné, aby vychádzal z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 4Cdo/89/2008).

42. I v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. je primeraná náhrada namieste. Všeobecné súdy vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti plne rešpektujú, že vlastníkom pod stavbami patriacimi obci alebo vyššiemu územnému celku patrí primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena determinovaná proporционаlitou a vyvažovaním hodnoty vlastníckeho práva a hodnoty verejného záujmu (rozsudok Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 10Co/134/2012, uznesenie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 19Co/198/2014, uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 4MCdo 2/2014).

43. Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vzniklo *ex lege* jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov.

44. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí, sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „*in rem*“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.

45. Podstatou predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí, sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili.

46. Ani nález ústavného súdu, sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor. Ako vyplýva z uznesenia ústavného súdu, sp. zn. II. ÚS 323/2017 „nemožno stotožňovať právnu úpravu zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o tepelnej energetike“), ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, keďže upravujú rozličné situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľností. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastník obmedzený pri užívaní nehnuteľnosti v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť, pri právnej úprave zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku, t. j. od účinnosti zákona 1. septembra 1993“.

47. Je tomu tak aj pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z., ktorého rozsah je určiteľný už pri jeho vzniku“.

18/ Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd pri riešení predmetnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej vo vyššie uvedených rozhodnutiach. Preto je dovolanie žalovaného nielen prípustné, ale aj dôvodné. Treba uviesť, že proti rozhodnutiu najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/194/2019 bola podaná ústavná sťažnosť, ktorú ústavný súd uznesením z 28. októbra 2020, sp. zn. IV. ÚS 539/2020-21 odmietol. V odôvodnení (bod 32.) vo vzťahu k uvedenej otázke uviedol:

„Keďže z ústavného hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu námietky sťažovateľa o nesprávnej a arbitrárnej aplikácii použitej právnej úpravy zasahujúcej do jeho majetkových práv, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základných práv upravených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. g/ zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú“.

19/ Vzhľadom na uvedené najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP).

20/ Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.